

İŞ YERLERİNDE ACİL DURUMLAR VE TAHLİYELER NASIL PLANLANIR?*

Yazan: Elaine L. CHAO
John L. Hensaw

Çeviren: Bengü ERGİN

Giriş

Kimse acil bir durum ya da bir felaket olmasını ummaz. Özellikle de bunlardan işçileri, işi ve kişisel olarak kendisi etkilenenler. Fakat gerçek Şu ki, acil durumlar ve felaketler her an ve her yerde herkesin başına gelebilir. Hiç beklemediğiniz halde, siz ve işçileriniz Őirketi boşaltmak zorunda kalabilirsiniz.

Bju broŐür işverene, böyle bir acil durum olasılığı planlamasında yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Kendinizi, çalışanlarınızı ve işinizi korumanın en iyi yolu, umulmadık olanı beklemek ve size olay anında yardımcı olacak, iyi düşünlmŐ bir acil durum planı geliŐtirmektir.

İŞyerinde Acil Durum Nedir?

İŞyerinde acil durum, çalışanlarınızı, müşterilerinizi, ya da halkı tehdit eden; çalışmanızı dağıtın ve bozan veya fiziksel ve çevresel zarar veren beklenmedik bir durumdur. Acil durumlar doğal, insana bağlı ve aŐađıdaki koşullara bağlı olarak gerçekteŐebilir.

Acil durumlar

- Seller,
- Fırtınalar,
- Hortumlar,
- Yangınlar,
- Zehirli gaz sızıntıları,
- Kimyasal sızıntılar,
- Radyasyonla ilgili kazalar,
- Patlamalar,
- Sivil huzursuzluklar ve
- İŞyerinde fiziksel hasar ve travma ile sonuçlanan Őiddet.

Kendinizi, İşinizi ve Çalışanlarınızı Nasıl Korursunuz?

En iyi yöntem, acil durum gerçekteŐmeden, bu durumu karşılamak için hazırlanmaktır. Çok az insan kriz anında doğru ve mantıklı düşünbilir; bu yüzden önceden, dikkatlice ve tam olarak düşünülebilecek zaman varken, planlamanın yapılması çok önemlidir.

Kafanızda en kötü durum senaryolarını canlandırın. Kendinize, en kötüsü olsaydı ne yapacağınızı sorun. Kazan dairenizde bir yangın çıkıyorsa ne olurdu? Veya tehlikeli atık madde taşıyan bir tren, sizin yükleme rampanızdan geçerken devrilseydi? Olası acil durumları belirledikten sonra, bunların sizi, çalışanlarınızı nasıl etkileyeceğini ve nasıl tepki vereceğinizi düşünün.

Acil Durum Planı Ne Demektir?

Acil durum planı, yangın ve diğer acil durumlara karşı, çalışanların güvenliğini sağlamak amacıyla, belirli davranıŐların işverenler ve çalışanlar tarafından gerçekteŐtirilmesini kapsar. Bütün işverenlerin bir acil durum planı yapmaları gerekmemektedir. Plan yapmanın gerekli olup olmadığına karar vermek için "Acil Durum Planlaması Standartları" tablosuna bakın. Özellikle böyle bir plan yapmanız gerekmezse de, bir acil durum planı derlemek, kendinizi, çalışanlarınızı ve işinizi acil durumlarda korumak için iyi bir yöntemdir.

İŞyerinize oğg tüm konularla ilgili, ayrıntılı bir acil durum planı hazırlamak zor değildir. Yönetim kurulunuzu ve çalışanlarınızı uygulamaya dahil etmeyi yararlı bulabilirsiniz. Acil bir durum sırasında canı ve malı koruma isteğinizi anlatın ve onlardan acil durum planınızı oluŐturmak için yardım isteyin. Onların katılımı ve desteği planın başarısı için çok önemlidir.

Acil Durum Planınız Ne İçermeli?

Planınız, işyerinizde oluşabilecek tüm olası acil durumları ele almalıdır. İşyerinize uygun olmalı ve bütün olası acil durum türleri hakkında bilgi içermelidir. Acil durum planı hazırlamak, işyerinizde acil durumlara yol açabilecek, fiziksel yada kimyasal tehlikelerin olup olmadığını, varsa bunların neler olduğunu belirlemek için bir değerlendirme yapılması gerektiği anlamına gelmektedir. Eğer birden fazla ofisiniz varsa, her ofisin ayrı bir acil durum planı olması gerekir.

Çalışanlarınızı Acil Bir Durum Karşısında Nasıl Uyarırsınız?

Acil durum planınız en az, şu maddeleri içermelidir

- Yangınları ve diğer acil durumları duyurmak için seçilmiş bir yöntem,
- Tahliye düzeni ve prosedürü,
- Acil durum kaçış prosedürleri ve yol göstericiler; kat planları, işyeri haritaları ve güvenli, sığınacak yerler,
- Tahliyeden sonra tüm çalışanlar bir araya gelmesi için belirlenmiş bir toplanma alanı,
- Ek bilgi ve görev,sorumluluk açıklaması için temas kurulacak şirketin içinden ve dışından insanların isimleri, işleri, departmanları ve telefon numaraları,
- Tesis işletmelerini kapatmak ya da çalıştırmak, yangın söndürücülerini çalıştırmak veya tahliyeden önce kapatılmayan temel servislerle ilgilenmek için kalacak olan çalışanlar için prosedürler,
- Önceden belirlenmiş kurtarma ve tıbbi müdahale ile ilgili görevler,

Bunlara ek olarak, her ne kadar OSHA'ya göre özellikle gerekli olmamasına rağmen, aşağıdakileri de planınıza eklemeyi faydalı bulabilirsiniz.

- Yangın ya da bir patlama sırasında kullanılmak üzere, alternatif bir iletişim merkezi için mekan.
- Hesap kayıtlarını, yasal belgeleri, çalışanlarınızın acil durum irtibat listelerini ve diğer önemli kayıtları içeride ya da dışarıda güvenli bir noktada saklayın ya da bunların bir kopyasını çıkartın.

Planınız, çalışanlarınızı uyarmak için bir yöntemi de içermelidir. Buna sakat çalışanlar, boşaltma ve vaziyet alma ve gerektiği takdirde acil durumları bildirme de dahil olmalıdır.

Yapılması gerekenler

- Alarmların tahliye ya da planda belirlenmiş faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için bir sinyal olarak, tüm çalışanlar tarafından fark edilebilecek şekilde ve ilgi toplayıcı olduğundan emin olun.
  - Adres rehberi, taşınabilir radyo ve bunlar gibi acil durum iletişim araçlarını, çalışanların acil durumu bildirmesi ve merkezi yasal örgütle, itfaiyeler ve diğer yerlerle iletişim kurabilmeleri için bulundurun.
  - Alarmların duyulduğundan, görüldüğünden emin olun.
- OSHA özellikle gerekli bulmadığı halde, değerlendirmek isteyebileceğiniz olabilir.
- Duyulabilen ya da görülebilen alarmları farkedemeyecek olan çalışanları uyarmak için dokunmaya duyarlı alarmlar kullanmak.

Bir Tahliye Sistemi ve Prosedürü Nasıl Geliştirilir?

Düzensiz bir tahliye kargaşa, yaralanma ve zararla sonuçlanabilir.

Acil durum planınızı hazırlarken dikkat etmesi gerekenler

- Tahliyenin gerekli olabileceği durumlar,
- Tahliyeye ve kapatmaya karar vermesi için bir çalışan. Tahliye esnasında yardımcı olması ve personel hakkında rapor vermesi için bir "Tahliye Bekçisi" seçebilirsiniz,
- Rota ve çıkışları içeren, belirli tahliye prosedürleri. Bu prosedürleri çalışanların kolayca ulaşabilecekleri yerlerde bulundurun,
- Özürlü olan ve Türkçe bilmeyen insanlara yardımcı olmak için prosedürler,
- Eğer varsa, çalışanların çalıştırmaya devam edeceği ya da kapatacağı sistemlerin belirlenmesi. Bu insanlar, ne zaman sistemi devre dışı bırakacaklarını ve ne zaman iş yerini terk edeceklerini anlamaya elverişli olmalı,
- Personele tahliyeyi gerçekleştirmede yol gösteren bir sistem. Çalışanların toplu tahliyeler için gereksindiği ihtiyaçları düşünün.

Hangi Koşullar Altında Tahliye Gerçekleştirmelisiniz?

Acil bir durum karşısında, acil durum görevlileri bina boşaltma komutu verebilirler. Bazı durumlarda size suyu, gazı ve elektriği kapatmanızı söyleyebilirler. Eğer radyo veya televizyonunuz varsa, bilgi almak ve resmi komutları takip etmek için haberleri dinleyin.

Diğer durumlarda, işyerinizde belirlenmiş bir kişi tahliye ve sistemleri kapama kararını vermekte sorumlu olacaktır. Kuruluştaki herkesin sağlığını ve güvenliğini sağlamak öncelik olmalıdır. Bir yangın olması durumunda kuruluştan, önceden belirlenmiş bir alana yapılacak olan acil bir tahliye, çalışanları korumanın en iyi yoludur. Diğer taraftan, işyerinizin karşısındaki bir kuruluştaki gerçekleşen zehirli gaz kaçağına karşılık olarak tahliyeyi gerçekleştirmek iyi bir yöntem değildir.

İçinde çalıştığınız binanın türü, kararınız için bir etken olabilir. Birçok bina, fırtına, deprem, sel, patlama gibi doğal afetlere karşı dayanıksızdır. Zararın miktarı, acil durumun türüne ve binanın yapısına bağlıdır. Örneğin, modern fabrikalar ve iş hanları çelik kaplanmışlardır ve yapısal olarak etraftaki diğer işyerlerinden daha sağlam olabilirler. Yinede büyük bir deprem ya da patlamada hemen hemen tüm yapılar etkilenmektedir. Bazı binalar çökecek ve diğerleri de zarar görmüş bir halde olacaktır.

Düzen Sağlayıcılarının ve Tahliye Bekçilerinin Acil Durum Sırasında Ne Gibi Görevleri Vardır?

Acil durum planınızı tasarlarken, acil durum uygulamalarını ve tahliyeyi yönetecek ve düzenleyecek sorumlu olacak bir kişi seçmek isteyebilirsiniz. Çalışanların düzenleyicinin kim olduğunu bilmeleri ve bu kişinin acil durum esnasında karar verme yetkisine sahip olduğunu anlamaları çok önemlidir.

Düzen sağlayıcının sorumlu olması gerekenler

- Acil durum prosedürlerinin uygulamaya konmasını gerektiren bir acil durumun olup olmadığını tespit etmek,
- Tahliye personelini ve hareketi idare etmek,
- Tıbbi yardım ve itfaiye gibi, acil durum servisleriyle işbirliği kurmak,
- Gerektiğinde ana sistemleri kapatma işini yönetmek.

OSHA standartları gerekli kılmasada, bir kısım çalışan işyeriyle ilgilenirken, acil durum planınızı kalanlarla beraber geliştirmeyi yararlı bulabilirsiniz.

Düzen sağlayıcının yanında, acil durum sırasında çalışanlara, tehlikeli alandan güvenli alana hareket etmelerinde yardımcı olacak bir tahliye bekçisi belirlemek isteyebilirsiniz. Genellikle her 20 işçiye bir tahliye bekçisi yeterli olur ve uygun sayıda bekçi, çalışma saatleri boyunca hazır olmalıdır.

Acil durum prosedürlerinin uygulamasında yardımcı olmaları için belirlenmiş çalışanlara yapı planının ve alternatif çıkış noktalarının öğretilmesi gerekir. Bütün çalışanların, özel ihtiyaçları olan çalışanların daha fazla yardıma gereksinim duyduklarını, nasıl yardımlaşılabileceğini ve tehlikeli alanları bilmeleri gerekir.

Tahliye Rotalarını ve Çıkışlarını Nasıl Belirlersiniz?

Acil durum planınızı hazırlarken, ana ve alternatif tahliye rotalarını, çıkışlarını belirleyin.

Tahliye rotalarının ve acil durum çıkışlarının özellikleri

- Açıkça belirlenmiş ve iyi aydınlatılmış,
- Personel sayısını karşılayacak kadar geniş,
- Çevresinde engel teşkil etmeyen,
- Çalışanları başka tehlikelere karşı korunmasız bırakmamalıdır.

Tahliye rotalarını ve çıkışlarını gösteren çizimler hazırlayın ve bunları incelemeleri için çalışanlarınıza gönderin.

Kurtarma Operasyonlarını Nasıl Planlarsınız?

Hayat kurtarmak için istekten daha fazlası gerekir. Eğitilmemiş kişiler, kendilerini ve kurtarmaya çalıştığı insanları tehlikeye atabilirler. Bu yüzden iş alanını, kurtarma konusunda yetiştirilmiş ve donanımlı insanlara bırakmak akıllıca olacaktır.

Eğer girişi izin gerektiren yerlerde de çalışmalarınız varsa, acil durum planlamanız her kısıtlı yere giriş için özel kurtarma prosedürü içermelidir. Bunun yanında, OSHA'nın izin gerektiren yerler standartını (29 CFR 1910,146) çalışanlarda işverenlerde bilmeli. OSHA tüm acil durum planlaması dahil olmak üzere, acil durumlarda kurtarma için hazırlıkları yazılı olarak kabul edecektir.

Acil Bir Durum Esnasında Nasıl Tıbbi Yardım Sağlamalısınız?

Eğer şirketinizin tıbbi alanda faaliyet gösteren bir programı yoksa, tıbbi ve ilk yardım servislerini sağlamanın yollarını araştırmak isteyebilirsiniz. Eğer iş yerinizin yakınında tıbbi kuruluşlar varsa, acil durumlarla ilgilenmeleri için onlarla anlaşabilirsiniz. Acil bir durum karşısında kargaşayı önlemek için, çalışanlarınıza yazılı bir acil durum tıbbi prosedürü sağlayın.

Eğer çevreye yakın bir eczane, klinik ya da hastane yoksa, ..insanların ilk yardım konusunda yeterli bilgisi olduğundan emin olun. Kızıl Ay, bazı sigorta şirketleri, lokal güvenlik birimleri, itfaiyeler ve diğer kaynaklar bu konuda eğitim verebilirler. Ciddi bir yaralanmanın tedavisi kazadan sonra 3-4 dakikaya kadar başlatılmalıdır.

Acil durumlar için uygun ilk yardım malzemelerini sipariş etmek için bir doktora danışın. İş yerinde gerçekleşen sağlık sorunlarını çözümlenmede tavsiye alınabilmesi ve danışılabilmesi için sağlık personelinin ulaşılabilir olması gerekir. Yakın bir ambulans servisiyle iletişim kurun böylece acil durumlarda ulaşım hazır olsun.

Çalışanlarınızın Acil Durum Planınızdaki Rolü Nedir?

En iyi acil durum planlamaları planın sürecine çalışanlarını da dahil eder, acil durum esnasında çalışanların ne yapmaları gerektiğini belirtir ve çalışanların acil durumlar için eğitim almış olmalarını kesinleştirir. Çalışanlarınızı planınıza dahil edin ve onları olası tehlikeli ve en kötü durumlar ve acil durum uygulamaları hakkında öneride bulunmaları için cesaretlendirin. Planınızı hazırladıktan sonra, herkesin acil durumlarda, öncesinde ve sonrasında ne yapacağını bildiğinden emin olmak için planı çalışanlarınızla birlikte tekrar inceleyin. Planı gözden geçirmek için düzenli olarak toplantılar düzenleyin.

Acil durum planınızın bir kopyasını çalışanların ulaşabileceği uygun bir yerde bulundurun, ya da bütün çalışanlara planın birer kopyasını sağlayın.

Planınız Çalışanlar Hakkında Nasıl Bilgi İçermeli?

Acil bir durum olması halinde, çalışanlarınızın kişisel bilgilerine ulaşılabilmesi önemlidir. Bu bilgiler, ev telefon numaralarını, isimleri, yakın akrabaların numaralarını ve sağlık bilgilerini içerir. Bu bilgileri gizlilik haklarını koruyarak ve gerektiğinde kolayca ulaşılabilir şekilde saklamalısınız.

Çalışanlar Nasıl Bir Eğitim Almalıdırlar?

Çalışanlarınızı meydana gelebilecek acil durum çeşitleri hakkında bilgilendirin ve doğru uygulama için onları bu konuda yetiştirin. İşyerinizin ve iş gücünüzün boyutu, kullanılan yöntemler, malzemeler ve iç ve dış kaynakların varlığı, eğitim gereksinimlerinizi belirleyecektir. Olası acil durum türleri,

bildirme prosedürleri, alarm sistemleri, tahliye planları ve kapatma prosedürleri dahil olmak üzere bütün çalışanlarınızın acil durum planlamasının işlevini ve içeriğini anladığından emin olun. Ateş alabilir aletler, zehirli kimyasallar, radyoaktif kaynaklar ve suya olumsuz tepki veren maddeler gibi özel tehlikelerin iş yerinizde bulunup bulunmadığını tartışın.

Çalışanlarınız için yapılacak genel eğitimin içermesi gerekenler

- Kişisel roller ve sorumluluklar,
- Tehlike ve savunma tatbikatları,
- Bildiri, uyarma ve iletişim prosedürleri,
- Acil bir durum esnasında aile üyelerine ulaşmanın yolları,
- Acil durum uygulama prosedürleri,
- Tahliye, sığınma ve sorumluluk prosedürleri,
- Ortak acil durum ekipmanının yeri ve kullanımı,

Çalışanlarınızı ilk yardım ve izinsiz girişi önleme konusunda da eğitmek isteyebilirsiniz.

Çalışanlarınızla planı gözden geçirdikten ve herkes doğru eğitime sahip olduktan sonra, en az yılda bir olmak üzere, çalışanların hazırlıklı olmaları için gerektiği kadar sık, tatbikatların düzenlenmesi iyi olacaktır. Bu tatbikatlara mümkün olduğunda, polis birimlerini ve itfaiyeyi de ekeleyin. Her tatbikattan sonra, tatbikatın ne derece etkili olduğunu değerlendirmek için yönetimle ve çalışanlarla toplanın. Planınızı geliştirmek için zayıf kalan yönlerini belirleyin.

Ne Kadar Sıklıkla Eğitim Vermelisiniz?

Planlamayı tüm çalışanlarınızla beraber gözden geçirin ve gerekli yıllık eğitimin plandaki yerini belirleyin.

Gerekten şu durumlarda tatbikat yapmayı önerebilirsiniz

- Yerleşim planınız değişince,
- Yeni çalışanlar işe alınınca,
- İşyerine yeni ekipmanlar, malzemeler ve aletler gelince,
- Binada değişiklikler yapılmınca,
- Acil durum prosedürleri yenilenince veya geliştirilince.

Planınıza Tehlikeli Maddelerle İlgili Ne Eklemelisiniz?

Ne iş yapıyorsanız yapın, kolayca alev alabilen, patlayabilen, zehirli, zararlı, çürüten, biyolojik, oksitlenebilen veya radyoaktif aletler gibi malzemeler sizi acil bir durumla karşı karşıya getirebilir.

Tehlikeli maddelerin kaynağı dışarıda da olabilir. Örneğin yakınlarda alev alan bir kimyasal fabrika, yolda kaza yapan bir petrol tankeri gibi...Bu kaynak sizin iş alanınızda da olabilir.

Kaynağı ne olursa olsun, bu etkenlerin çalışanlarınızın ve işinizin üstünde güçlü bir etkisi olabilir ve bu acil durum planlamanızda üzerinde durulması gereken bir konudur.

OSHA'nın (29 CFR 1910.1200) tehlikelerle ilgili standartı tehlikeli kimyasallar kullanan işverenlerin, çalışanların ulaşabilecekleri bir yerde üreticinin sağladığı Malzeme Güvenlik Bilgisi Dökümanları bulundurmaları gerekmektedir.

Yasalara göre, işyerinde kullanılan tehlikeli maddelerin özellikleri ve sađlıkđa etkileri hakkında bilgilendirmelisiniz. Daha ayrıntılı bilgi için www.osha.gov'a bakın.

Acil Durumlar İçin Sağlamanız Gereken Özel Ekipmanlar Nelerdir?

Çalışanlarınız, acil bir durum sırasında iş alanını boşaltmak için bazı kişisel korunma ekipmanlarına ihtiyaç duyabilirler. Kişisel korunma ekipmanları işyerindeki olası tehlikelere karşı korumalı olmalıdır. Potansiyel tehlikeleri ve bu tehlikeler için uygun kontrolleri ve korunma ekipmanlarını belirleyin.

Kişisel korunma ekipmanının içermesi gereken maddeler

- Korunmalı camlar ve gözlükler veya gözlerin korunması için yüz şıperleri,
- Baş ve ayak korunması için sert şıpkalar ve koruma ayakkabıları,
- Sağlamgaz maskeleri,
- Kimyasallardan korunmak için kimyasallara dayanıklı giysiler, eldivenler, başlıklar ve çizmeler,
- Aşırı sıcaklık gibi olağandışı koşullara karşı özel vücut korunması,
- İşyerinize özgü tehlikelere karşı gerekli uyarı mekanizmaları ve özel ekipmanlar.

Bunlara ek olarak, herhangi bir çalışanın gözlerinin veya vücudunun yaralayıcı ve tahriş edici maddelere teması halinde yıkama ekipmanı bulunmalıdır.

Uygun Gaz Maskelerini ve Diğer Ekipmanları Nasıl Seçerseniz?

Alım yapmadan önce sağlık ve güvenlik uzmanlarına danışın. Seçilen ekipmanlar işyerinizdeki tehlikelere uygun olmalıdır. OSHA standart kriterini tanıyın ve İş Güvenliği ve Sağlığı Enstitüsünden sertifika alın.

Eğer çalışanlar tahliye esnasında zehirli toz, duman, buhar olan veya yetersiz oksijen bulunan yerlerden geçmek sorunda kalacaklarsa, solunum korunması gerekli olabilir. Farklı durumlarda kullanılması için dört farklı gaz maskesi vardır. Bütün gaz maskeleri NIOSH sertifikalı olmalıdır (29 CFR 1910.134).

Solunum ekipmanını kullanmadan önce kesinleştirelmesi gerekenler

- Çalışanların gaz maskesini sağlık durumlarına göre, fiziksel olarak kullanabilmeleri;
- Ekipmanların güvenli kullanımı, korunması ve bakımı hakkında sizin bir prosedür hazırlamış olmanız ve çalışanların bu alanlarda yetiştirilmiş olmaları,
- Çalışanlara ekipmanların uyup uymadığını anlamak için bir deneme testinin yapılmış olması ve
- Acil durumlarda çalışanların ekipmanlara ulaşabilmesi.

Acil Durum Planınızı Geliştirirken Kimlerle İş Birliği Yapmalısınız?

OSHA bu konuyu uygulamada kesinlik belirtmesede, planınızın geçerli olması için, binanızdaki başka şirketlerle veya işveren gruplarıyla işbirliği yapabilirsiniz. Bunun yanında, itfaiye gibi acil durum ekiplerinin de yardımcı olabileceğine inanıyorsanız, Acil durum planlaması için bu tip organizasyonlarla işbirliği kurabilirsiniz. Böylece bu organizasyonların yapabileceklerini bilirsiniz ve onlarda sizin onlardan ne beklediğinizi öğrenir.

* Çevrilen Kaynak: How to Plan for Workplace Emergencies and Evacuations
U.S. Department of Labor
Occupational Safety and Health Administration
OSHA 3088, 2001